

A Dallos kontra Magyarország ügyben,

az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) az alábbi összetételű Kamarában eljárva:

G. BONELLO úr, elnök,

A.B. BAKA

P. LORENZEN

M. FISCHBACH urak,

M. TSATSA-NIKOLOVSKA asszony,

E. LEVITS

A. KOVLER urak, bírák,

valamint E. FRIBERGH úr, szekciójegyző,

2001. február 8-án tartott zárt ülésen folytatott tanácskozás után

az akkor elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügyet Dallos Zoltán magyar állampolgár („a kérelmező”) az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyvének hatálybalépését¹ megelőzően érvényes szabályoknak megfelelően 1999. október 29-én terjesztette a Bíróság elé (Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyv 4. és 5. cikke, továbbá az Egyezmény korábbi 47. és 48. cikke).

2. Az ügy alapja egy Magyarország elleni panasz (29082/95 sz.), melyet a kérelmező 1995. január 9-én az Egyezmény korábbi 25. cikke alapján terjesztett az Emberi Jogok Európai Bizottsága („a Bizottság”) elé.

3. A kérelmező azt állította, hogy az ellene lefolytatott büntetőeljárás az Egyezmény 6. cikkét megsértve nem felelt meg a tisztességes eljárás követelményeinek, mivel őt sikkasztással vádolták és e bűncselekmény elkövetésében találták bűnösnek az elsőfokú ítéletben, a terhére rótt cselekményt azonban a fellebbviteli bíróság csalássá minősítette át, s ez meggátolta őt abban, hogy megfelelően gyakorolhassa a védekezéshez fűződő jogait.

4. A Bizottság 1998. szeptember 10-én elfogadhatónak nyilvánította a kérelmet. 1999. szeptember 8-i jelentésében (az Egyezmény korábbi 31. cikke – „a Jelentés”) egyhangúlag megállapította, hogy az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdésével együtt vizsgált 6. cikk 3. bekezdésének (a) és (b) pontjait megsértették.

5. A Bíróság előtt a kérelmezőt, aki jogsegélyben részesült, Noll L. úr, Magyarországon, Nagykanizsán praktizáló ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt képviselője, Höltszl L. úr, az Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára képviselte.

6. 1999. december 6-án a Nagykamara tanácsa úgy döntött, hogy az ügyet Kamara tárgyalja (Bírósági szabályzat 100. szabály, 1. bekezdés). 1999. december 13-án a kérelmet a Bíróság Második Szekciójára osztották (Bírósági szabályzat 52. szabály, 1. bekezdés). A 26. szabály 1. bekezdésével és a 28. szabály 2. bekezdésével összhangban e Szekción belül megalakításra került az ügy kivizsgálására hivatott Kamara (Egyezmény 27. cikk 1. bekezdés).

7. Mind a kérelmező, mind a Kormány előterjesztette periratát.

8. A Kormány képviselőjével és a kérelmező ügyvédjével folytatott konzultáció után a Bíróság úgy határozott, hogy nincs szükség tárgyalás tartására az ügyben (59. szabály 2. bekezdés).

¹ A Tizenegyedik kiegészítő jegyzőkönyv 1998. november 1-én lépett hatályba.

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

9. A kérelmező magyar állampolgár, aki 1949-ben született és Vonyarcvashegyen, Magyarországon él.

10. 1992. november 25-én a Zala Megyei Főügyészség különösen nagy értékre elkövetett sikkasztás vádjával vádat emelt a kérelmező ellen. A Főügyészség előterjesztette, hogy 1990 júliusa és 1991 májusa között a kérelmező az E. Kft. ügyvezető igazgatójaként külkereskedelmi megbízási szerződést kötött egy holland és egy magyar üzletféllel. A Főügyészség szerint a kérelmező az E. Kft. részéről elmulasztotta átutalni a szerződés alapján a magyar partnernek járó összeg bizonyos részét, azt az E. Kft. céljaira fordította, így mintegy 1.400.000 Ft kárt okozott.

11. 1993. június 30-án a Keszthelyi Városi Bíróság jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntette miatt elítélte a kérelmezőt, s a Büntető törvénykönyv (Btk.) 317.§ (1) és (5) a) pontjai alapján egy év négy hónap börtönbüntetésre, valamint pénzbírságra ítélte.

A Városi Bíróság úgy találta, hogy egy 1990. július és 1991. május között érvényes megbízási szerződés keretében az E. Kft. részéről eljáró kérelmező elmulasztotta átutalni a holland partnertől beérkezett összegek egy részét a magyar partnernek, holott ez a szerződés alapján kötelessége lett volna. Az összegeket az E. Kft. saját céljaira használta fel.

A Városi Bíróság utalt a kérelmező védekezésére, miszerint ő egyszerűen elmulasztott kellő figyelmet szentelni a szóban forgó összegek átutalásával kapcsolatos szerződéses kötelezettségének; hogy 1991 áprilisáig nem is volt tudomása arról, hogy a szóban forgó összegek beérkeztek és átutalhatók; hogy az E. Kft. szerződéses kötelezettségének teljesítésével kapcsolatos mulasztása egyszerűen annak következménye volt, hogy a Kft. nem tudta behajtani kintlévő adósságait; és végül, hogy a kérelmező szóban megállapodott a magyar partnerrel a kérdéses összegek egy részének felhasználásáról.

Azonban S. úr és két további tanú vallomására figyelemmel a Városi Bíróság úgy találta, hogy a kérelmező szándékosan mulasztotta el a szóban forgó összegek átutalását abból a célból, hogy az E. Kft. tevékenységét finanszírozza.

12. A kérelmező fellebbezést nyújtott be a Városi Bíróság ítélete ellen, míg az ügyészség elfogadta az ítéletet.

Fellebbezésében a kérelmező felmentését kérte azon az alapon, hogy az ügyében megállapított tényállás téves volt.

13. 1993. november 12-én a Zala Megyei Bíróság helybenhagyta a kérelmező bűnösségét megállapító elsőfokú ítéletet és a kiszabott büntetést, de a Btk. 318. § (1) és (5) a) alapján jelentős értékre elkövetett csalás büntettére változtatta a bűncselekmény minősítését.

A Megyei Bíróság úgy találta, hogy az ügyészség által a vádiratban hivatkozott és a Városi Bíróság által megállapított tények nem valósították meg a sikkasztás büntettét. Ugyanakkor, a kérelmező magatartása, nevezetesen az, hogy a szóban forgó tranzakció során több alkalommal hamis tájékoztatást nyújtott a magyar üzletfélnek a holland üzletfél által teljesített fizetések aktuális állapotáról, megvalósította a jelentős értékre elkövetett csalás büntettét.

A tényállás további részletekkel történő kiegészítésekor a Megyei Bíróság alapvetően az elsőfokú eljárás során összeállított iratok tartalmára, különösen a kérelmezőnek és S. tanúnak az elsőfokú tárgyalásokon tett kijelentéseire, valamint a nyomozati dokumentumokra támaszkodott.

A Megyei Bíróság határozatát 1993. december 8-án kézbesítették a kérelmezőnek.

14. A kérelmező és ügyvédje felülvizsgálati indítványt nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz. Fenntartotta azon állítását, hogy elítélése téves volt. Előterjesztette továbbá, hogy a terhére rótt cselekmény másodfokon történt módosítása ellentétben áll a Büntetőeljárásról szóló törvény (Be.) 9. § (2) bekezdésével, azaz az eljárási szabályok súlyos megsértését jelenti.

Válaszszrevételében a Legfőbb Ügyészség az alsóbb fokú bíróságok határozatainak fenntartását javasolta.

15. 1994. június 16-án a Legfelsőbb Bíróság nyilvános ülést tartott az ügyben. A Legfelsőbb Bíróság meghallgatta a védőügyvéd felszólalását – aki azzal érvelt, hogy a kérelmező felelőssége polgári jogi természetű, és kérte, hogy a Be. 291. §-ának (3) bekezdése alapján a Bíróság helyezze hatályon kívül az első- és másodfokú ítéleteket és mentse fel a kérelmezőt –, valamint a Legfőbb Ügyészség képviselőjének felszólalását, aki az ítéletek helybenhagyását kérte.

16. 1994. június 28-án a Legfelsőbb Bíróság megerősítette a kérelmező elítélését jelentős értékre elkövetett csalás büntette miatt. A védőügyvédnek az eljárási szabályok súlyos megsértésével kapcsolatos állítását illetően a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy míg a bíróságok vádhoz kötöttek, addig a minősítéshez nem fűződik ilyen kötöttség. A Legfelsőbb Bíróság szerint azokat a ténybeli elemeket, amelyek – a másodfokú eljárásban – a bűncselekmény átminősítését indokoltá tették, lényegében már a vádirat is tartalmazta.

A védőügyvédnek a kérelmező csalás miatti elítélésével kapcsolatos anyagi jogi jellegű kifogásait illetően a Legfelsőbb Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezőnek a szóban forgó szerződés alapján kötelessége lett volna haladéktalanul értesíteni a magyar partnert az összegek beérkezéséről. A Bíróság arra a következtetésre jutott – *többek között* –, hogy a kérelmező részéről azzal, hogy nem ezt tette, hanem a pénzt az E. Kft saját bankszámlájára utalta,

„... megvalósult ... a csalás. [...]

[...] Ezzel az E. Kft-nek jogtalan haszont szerzett és ennek érdekében kezdettől tévedésben tartotta [a magyar partnerét], amivel annak 1.440.680 forint kárt okozott. E magatartása pedig a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző csalás büntetnének megállapítására alkalmas.”

Ezen az alapon, a Be. 291.§ (7) bekezdésének megfelelően a Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta a Megyei Bíróság határozatát.

A Legfelsőbb Bíróság ítéletét 1994. augusztus 18-án kézbesítették a kérelmezőnek.

II. AZ ÜGYRE VONATKOZÓ HAZAI JOGSZABÁLYOK

A. A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (Be.) (a releváns időszakban hatályos szöveg)

1. Vegyes szabályok

17. A 9. § (2) bekezdése szerint bírósági eljárás csak törvényes vád alapján indulhat. A bíróság annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény alapján, melyet a vád tartalmaz.

18. A 132. § (1) bekezdése értelmében, ha a rendelkezésre álló adatok alapján meghatározott személy alaposan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével, a hatóság közli vele ennek lényegét, a vonatkozó jogszabályok megjelölésével.

19. A 146. § (2) bekezdése szerint a vádiratnak tartalmaznia kell azon tények rövid leírását, amelyek miatt a vádlott ellen vádat emelnek.

20. A 203. § (1) bekezdése előírja, hogy a tárgyaláson olvassák fel azt a bizonyítási eszköztől szolgáló okiratot vagy iratot, melynek tartalmát a bíróság bizonyítékként értékeli.

21. A 239. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság a határozatát az első fokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja, kivéve, ha az első fokú bíróság ítélete megalapozatlan.

22. A 241. § kimondja, hogy az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, illetőleg a vádlott büntetését súlyosbítani csak akkor lehet, ha a terhére

fellebbezést jelentettek be. A vádlott terhére bejelentett fellebbezésnek azt kell tekinteni, amely bűnösségének megállapítására, cselekményének súlyosabb minősítésére vagy büntetésének súlyosítására irányul.

23. A 258. § (1) bekezdés a) pontja szerint a másodfokú bíróság a tényállást kiegészíti, illetőleg helyesbíti, ha a hiánytalan, illetőleg a helyes tényállás az iratok tartalma útján megállapítható; az elsőfokú bíróság ítéletét az így megállapított tényállás alapján bírálja el.

24. A 260. § szerint, amennyiben az elsőfokú bíróság jogszabályt helytelenül alkalmazott és ítéletét nem kell hatályon kívül helyezni, a másodfokú bíróság az ítéletet megváltoztatja, és a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

2. A Legfelsőbb Bíróság általi felülvizsgálatra vonatkozó szabályok

25. A 284. § (1) bekezdése kimondja, hogy jogerős ügydöntő határozat ellen felülvizsgálatnak van helye, ha

a) a terhelt felmentésére vagy büntetőjogi felelősségének megállapítására, kényszergyógykezelésének elrendelésére vagy az eljárás megszüntetésére a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése miatt került sor;

b) a bűncselekmény törvénysértő minősítése, vagy más anyagi jogszabálysértés miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

A (2) bekezdés szerint az utóbbi esetben nincs helye felülvizsgálatnak, ha a büntetést a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki.

26. A 284./A § (1) bekezdésének I. pontja szerint felülvizsgálati indítvány benyújtására jogosult a terhelt javára, *többek között*, a terhelt, az ügyész és a védő.

A (2) bekezdés további felülvizsgálati alapot biztosít, amikor a kérdéses a határozat meghozatalát eljárási szabálysértések befolyásolták.

27. A 288. § (1) bekezdése alapján, ha a felülvizsgálati indítvány elutasításának nincs helye, a tanács elnöke az indítványt nyilatkozattétel végett megküldi a Legfőbb Ügyészségnek.

A 288./A § (1) bekezdése szerint a tanács elnöke megküldi az ügyész nyilatkozatát a felülvizsgálati indítvány előterjesztőjének.

28. A 289./A § (1) bekezdése szerint a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványt általában ülésen bírálja el. Az ülésen az ügyész és a védő jelenléte kötelező; a terheltet az ülésről értesíteni kell, s a fogva levő terheltet elő kell állítani.

29. A 290. § értelmében az ülés megnyitása után a tanács elnöke által kijelölt bíró ismerteti a felülvizsgálati indítványt, a megtámadott határozatot és az iratok tartalmából mindazt, ami a felülvizsgálati indítvány elbírálásához szükséges. Az ügy előadása után az ügyész, a védő valamint a terhelt felszólalhat.

30. A felülvizsgálat eredményeként a Legfelsőbb Bíróság a 291. § (1) bekezdése alapján a megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi, és a korábban eljáró bíróságot új eljárásra utasítja.

A 291. § (3) bekezdése szerint, ha a másodfokú bíróság ügydöntő határozatát a 284. § (1) bekezdésében írt anyagi jogi szabálysértéssel hozta, a Legfelsőbb Bíróság maga is hozhat a törvénynek megfelelő határozatot, ha a terhelt felmentésének, az eljárás megszüntetésének, illetőleg enyhébb büntetés kiszabásának van helye.

A (7) bekezdés szerint, ha a Legfelsőbb Bíróság az indítványnak nem ad helyt, a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

B. A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.)

1. Sikkasztás

31. A 317. §. (1) bekezdése szerint, aki a rábízott dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik, sikkasztást követ el. Az (5) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a büntetés egy évtől öt évig tartó szabadságvesztés, ha a sikkasztást jelentős értékre követik el.

2. Csalás

32. A 318. §. (1) bekezdése szerint, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz, csalást követ el. Az (5) bekezdés kimondja, hogy a büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a csalás jelentős kárt okoz.

A JOG

I. A KORMÁNY ELŐZETES KIFOGÁSA

33. A Kormány előterjesztette, hogy a Bizottság előtt folyó eljárásban – a kérelem elfogadhatóságáról hozott döntést megelőzően – a Kormány abból a feltételezésből indult ki, hogy a kérelmező által a Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott felülvizsgálati kérelem hatékony jogorvoslat volt az Egyezmény korábbi 26. cikke szempontjából. A kérelem a Legfelsőbb Bírósági döntés kézbesítésétől számított hat hónapon belül került előterjesztésre.

A Kormány számára csak a Bizottság Jelentéséből vált világossá, hogy a felülvizsgálati indítvány ebben az ügyben esetleg mégsem számított hatékony jogorvoslatnak, mivel a Bizottság kizárólag a Megyei Bíróság határozatát vette figyelembe. Amennyiben ez lett volna a Bizottság álláspontja – érvelt a Kormány a Bíróság előtt –, akkor a kérelmező elmulasztotta a Megyei Bíróság 1993. november 12-i határozatától számított hat hónapon belül előterjeszteni kérelmét, amint azt az Egyezmény korábbi 26. cikke megkívánta:

„Az ügyet csak akkor lehet a Bizottság elé terjeszteni, ha az összes hazai jogorvoslati lehetőséget már kimerítették a nemzetközi jog általánosan elismert szabályainak megfelelően, és pedig attól az időponttól számított hat hónapon belül, amikor a hazai jogerős határozatot meghozták.”

34. A kérelmező előterjesztette, hogy az eljárási hiányosságok miatt megtörténhetett volna, hogy a Be. 284./A § (2) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezi a Megyei Bíróság határozatát. Ezért a kérelmező csak a Legfelsőbb Bíróság döntésének kézhezvétele után került abba a helyzetbe, hogy a hazai eljárást illetően átfogó panaszt terjesszen a Bizottság elé.

Másrészt, a kérelmező utalt a Be. 284.§-ának (2) bekezdésére (ld. fenti 25. bekezdés), amely véleménye szerint gyakorlatilag megfosztotta felülvizsgálati indítványát a siker esélyétől, mivel büntetését a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között szabták ki.

35. A Bíróság megismétli, hogy előzetes kifogásokat csak abban az esetben áll módjában tudomásul venni, hogyha a szóban forgó állam előzőleg már – legalább a lényegüket illetően és kellő világossággal – felvetette azokat a Bizottság előtt, elvileg az elfogadhatóság kérdésének kezdeti vizsgálatakor (ld. pl. *Ergi v. Turkey* judgment of 28 July 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-IV, p. 1769, § 59).

36. A Bíróság emlékeztet arra, hogy „hatásköre az alperes Állam (korábbi) 26. cikke – mint az állammal szemben támasztott követelések korlátjára – alapozott beadványainak elbírálására egyáltalán nem jelenti azt, hogy a Bíróság figyelmen kívül hagyná azt a magatartást, amit a Kormány ebben a vonatkozásban a Bizottság előtti eljárás során tanúsított.

Valójában mind a nemzetközi mind pedig a hazai bíróságok esetében szokásos gyakorlat, hogy az elfogadhatósággal szembeni kifogásokat főszabályként *in limine litis*, az eljárás első szakaszában kell előterjeszteni. E szabály – ha nem is minden esetben kötelező – legalábbis

követelmény a korrekt igazságszolgáltatás és a jogi stabilitás megvalósulásához ... [E]gyértelműen következik az Egyezmény általános ökonómiájából, hogy a hatáskörrel és az elfogadhatósággal szembeni kifogásokat elvileg először a Bizottság előtt kell felvetni, amennyiben a kifogások jellege és a körülmények megengedik” (De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium judgment of 18 June 1971, Series A. no. 12, p. 30, §§ 53-54).

37. A jelen ügyben nem vitatott, hogy a kérdés, miszerint a kérelmező felülvizsgálati indítványa hatékony jogorvoslatnak számít-e, nem merült fel a Bizottság előtt lefolytatott eljárásban. A Bíróság ezért meg van győződve arról, hogy a Kormánynak a hat hónapos időhatárra hivatkozó kifogása a kérelem elfogadhatóságával szemben – amely időhatár tiszteletben tartásának kérdése ebben az esetben valóban szorosan összefügg a felülvizsgálat hatékonyságának a kérdésével – olyan jellegű, amely lehetetlenné tette annak korábbi felvetését.

38. Ezen körülményekre tekintettel a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a Kormány nem zárható el annak lehetőségétől, hogy a hat hónapos szabály megsértése miatti kifogását előterjessze.

39. A Bíróságnak ezután azt kell eldöntenie, hogy a felülvizsgálati eljárás elégséges jogorvoslatot jelentett-e a kérelmező 6. cikk alapján tett panaszának orvoslására. Ebben a vonatkozásban a Bíróság megismétli, hogy a hazai jogorvoslatnak – melynek kimerítése az Egyezmény korábbi 26. cikkében foglalt feltételek teljesüléséhez szükséges volt – hatékonynak, a releváns időszakban elvileg és gyakorlatilag is elérhetőnek, azaz hozzáférhetőnek, a panasz orvoslására alkalmasnak és olyannak kell lennie, amely a siker ésszerű kilátását nyújtja (ld. *mutatis mutandis* az Akdivar and Others v. Turkey judgment of 16 September 1996, *Reports*, 1996-IV, p. 1211, § 68).

40. A jelen ügyben a Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmezőnek vitathatatlanul lehetősége volt felülvizsgálati indítvány benyújtására (vö. a Be. 284./A § (1) bekezdés I. pontja, ld. fenti 26. bekezdés). Az sem vitatott, hogy a felülvizsgálati eljárás alkalmas volt arra, hogy orvosolja a kérelmező alsóbb fokú bíróságok eljárásával kapcsolatos panaszait (vö. a Be. 291. § (1) és (3) bekezdései, ld. fenti 30. bekezdés).

A siker kilátásait illetően a Bíróság – utalva a kérelmező e tekintetben kifejezett kétségeire (ld. fenti 34. bekezdés *in fine*) – észrevételezi, hogy a Legfelsőbb Bíróság ténylegesen foglalkozott a kérelmező felülvizsgálati indítványával, ülést tartott és ítéletében részletesen kitért a védő által felvetett kérdésekre. Ilyen körülmények között nem lehet azt mondani, hogy a felülvizsgálat mint olyan nem nyújtotta a kérelmező számára a siker ésszerű kilátását.

41. Ezen megfontolásokra tekintettel a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a kérelmező felülvizsgálati kérelme a jelen körülmények között hatékony jogorvoslat volt. Kimerítése ezért szükséges volt az Egyezmény korábbi 26. cikkében foglalt feltételek teljesüléséhez. Következésképpen, nem lehet azt állítani, hogy a kérelmező elmulasztotta betartani a hat hónapos időhatárt. A Kormány előzetes kifogását ezért el kell utasítani.

II. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKÉNEK MEGSÉRTÉSÉRE VONATKOZÓ ÁLLÍTÁS

42. A kérelmező sérelmezi, hogy mivel őt sikkasztás büntetével vádolták meg, és e büntett elkövetésében találták bűnösnek első fokon, a terhére rótt cselekmény fellebbezési bíróság által csalássá történt átminősítése meggátolta őt abban, hogy megfelelően gyakorolhassa a védekezéshez fűződő jogait, és hogy emiatt az ellene lefolytatott büntetőeljárás nem felelt meg a tisztességes eljárás követelményeinek.

43. Az Egyezmény 6. cikkének releváns része kimondja:

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen...tárgyalja...

3. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van – legalább – arra, hogy:

- a) a legrövidebb időn belül tájékoztassák olyan nyelven, amelyet megért, és a legrészletesebb módon az ellene felhozott vád természetéről és indokairól;
- b) rendelkezék a védekezésének előkészítéséhez szükséges idővel és eszközökkel...”

A. A felek és a Bizottság érvei

1. A Kormány

44. A Kormány fenntartotta, hogy a felülvizsgálati eljárás hatékony jogorvoslatot jelentett az ügyben, amennyiben a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárás valójában jogorvoslatot nyújtott a kérelmezőnek az ellene felhozott vád másodfokú bíróság általi megváltoztatása miatti panaszára.

Az eljárás tisztességes voltát a teljes eljárás fényében ítélve meg a Kormány – elismerve, hogy a kérelmezőnek nem állt módjában a Megyei Bíróság előtt a csalás vádja elleni védekezés – hangsúlyozta, hogy a bűncselekmény jogi minősítéséről nem a Megyei Bíróság hozta a végső határozatot. A kérelmezőnek lehetősége volt arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság előtti felülvizsgálati eljárásban az átminősített váddal szembeni védekezését előterjessze, a büntető törvénykönyv téves alkalmazásával kapcsolatos érveit előadja és meggyőzze a bírakat a csalás büntette miatti elítélésének törvénytelen voltáról azon az alapon, hogy ezt a minősítést nem támasztották alá a tények. A Legfelsőbb Bíróság azonban megvizsgálta a kérelmező érveit és érdemben elutasította azokat.

2. A kérelmező

45. A kérelmező fenntartotta, hogy a Megyei Bíróság olyan bűncselekmény miatt ítélte őt el, amelynek nem minden törvényi tényállási elemét tartalmazta a vádiratban megfogalmazott tényállás. Ilyen körülmények között nem állítható, hogy megfelelően tájékoztatták az ellene felhozott vád természetéről, ezért a 6. cikk 3. bekezdésében számára biztosított jogokat megsértették. Továbbá, mivel nem tájékoztatták arról, hogy a fellebbviteli eljárásban sor kerülhet az általa elkövetett bűncselekmény átminősítésére, nem tudta megfelelően gyakorolni a védekezéshez fűződő jogait azzal a bűncselekménnyel kapcsolatban, amelynek elkövetésében ebben az eljárásban végül is bűnösnek találták. Mivel a Legfelsőbb Bíróságnak a kérelmező felülvizsgálati indítványával kapcsolatban hozott döntése nem orvosolta az eljárás ezen hiányosságait, a kérelmező fenntartja, hogy az ellene folytatott büntetőper nem felelt meg a tisztességes eljárás követelményeinek az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdése szerinti értelemben.

3. A Bizottság

46. A Bizottság szerint nem lehet azt megállapítani, hogy a kérelmező tudhatott arról, hogy a Megyei Bíróság a jelentős értékre elkövetett csalás alternatív ítéletét hozhatja meg. A vádlott vádról történő értesítésének szentelendő speciális figyelem szükségességére való tekintettel a Bizottság úgy találta, hogy az eljárás nem felelt meg az Egyezmény 6. cikke 3. bekezdése (a) pontjának.

Továbbá, a Bizottság – nem bocsátkozva olyan találgatásba, hogy milyen lett volna érdemben az a védelem, amelyre a kérelmező támaszkodhatott volna, hogyha módjában állt volna a csalás vádjának vitatása a Megyei Bíróság előtt – biztos volt abban, hogy a „sikkasztás” és a

„csalás” magyar törvényi meghatározásának nyilvánvaló különbségére tekintettel a védekezés eltért volna az eredeti váddal szembeni védekezéstől.

Mivel a csalás nem alkotta a vád szorosan hozzátartozó elemét, a Bizottság úgy vélte, hogy a Megyei Bíróságnak lehetővé kellett volna tennie a kérelmező számára, hogy a védekezéshez fűződő jogait a csalás kérdésében gyakorlatban és hatékonyan, s különösen, hogy megfelelő időben gyakorolhassa.

A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező jogát arra, hogy az ellene felhozott vád természetéről és okáról részletes tájékoztatást kapjon, valamint, hogy védekezésének előkészítéséhez megfelelő idővel és eszközökkel rendelkezzen, megsértették, ami az Egyezmény 6. cikke 1. bekezdésével együtt vizsgált 6. cikk 3. bekezdése (a) és (b) pontjainak megsértését eredményezte.

B. A Bíróság értékelése

47. A Bíróság emlékeztet arra, hogy az eljárás tisztességes voltát a teljes eljárás fényében kell megítélni (ld. pl. a *Miaillhe v. France* judgment (no. 2) of 26 September 1996, *Reports* 1996-IV, p. 1338, § 43 és az *Imbrioscia v. Switzerland* judgment of 24 November 1993, *Seies* A no. 275, pp. 13-14, § 38). A 6. cikk 3. bekezdésének (a) pontja annak a speciális figyelemnek a szükségességére utal, amelyet a terhelt „megvádolásáról” szóló értesítésnek kell szentelni. A bűncselekmény egyedi körülményei döntő fontosságúak a büntetőeljárásban, amennyiben az értesítés kézbesítésének a pillanatától tekinthető a gyanúsított formálisan írásban értesítettnek az ellene felhozott vád jog- és ténybeli alapjairól (*Kamasinski v. Austria* judgment of 19 December 1989, *Seies* A no. 168, pp. 36.37, § 79). Az Egyezmény 6. cikke 3. bekezdésének (a) pontja nemcsak azt a jogot biztosítja a terhelt számára, hogy tájékoztatást kapjon a vád „indokáról”, azaz azon cselekményekről, amelyeket állítólagosan elkövetett, és amelyeken a vád alapul, hanem a cselekmények jogi minősítéséről is. A tájékoztatásnak részletesnek kell lennie (*Pélissier and Sassi v. France* [GC], no. 25444/94, § 51, ECHR 1999-II).

A fenti rendelkezés terjedelmét különösen az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdésében biztosított, tisztességes tárgyaláshoz fűződő általánosabb jog fényében kell megítélni. Büntető ügyekben a terhelt ellen felhozott vádakkal, s következőképpen a bíróság által az ügyben alkalmazható lehetséges jogi minősítéssel kapcsolatos teljes körű és részletes tájékoztatás nyújtása alapvető fontosságú előfeltétel az eljárás tisztességes voltának biztosításához. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a 6. cikk 3. bekezdésének (a) pontja nem ír elő semmilyen speciális formális követelményt arra vonatkozóan, hogy a vádlottat milyen módon kell tájékoztatni az ellene felhozott vád természetéről és okáról. A Bíróság továbbá emlékeztet arra, hogy a 6. cikk 3. bekezdésének (a) és (b) pontja egymással összefügg, és hogy a vád természetére és okára vonatkozó tájékoztatáshoz való jogot a vádlott védekezésre való felkészüléséhez fűződő jogának a fényében kell megítélni (*Pélissier and Sassi v. France* ítélet, op. cit. 52-54.§.).

48. A jelen ügyben a Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmezőnek valóban nem lehetett tudomása arról, hogy a Megyei Bíróság csalássá minősítheti át a terhére rótt cselekményt. Ez a körülmény kétségtelenül rontotta a kérelmező védekezési esélyét azon vádak tekintetében, amelyek miatt végül is elítélték.

49. Azonban – a Bizottságtól eltérően – a Bíróság ebben a vonatkozásban döntő fontosságot tulajdonít a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásnak.

50. Meg kell jegyezni, hogy a Legfelsőbb Bíróság teljes körűen felülvizsgálta a kérelmező ügyét mind eljárási, mind pedig anyagi jogi szempontból. Az alsóbb bíróságok ügyiratainak, továbbá a kérelmező és az ügyészség beadványainak tanulmányozásán túl a felülvizsgálati tanács nyilvános ülésen meghallgatta a kérelmező védőjének és a Legfőbb Ügyészségnek a felszólalását is (ld. fenti 15. bekezdés). Továbbá, a Be. 291.§-ának (3) bekezdése értelmében (ld. fenti 30.

bekezdés) a Legfelsőbb Bíróság maga is felmentő ítéletet hozhatott volna a kérelmező terhére szóló ítélet helyett.

51. A Bíróság észrevételezi, hogy a Legfelsőbb Bíróság elutasította a kérelmező csalás vádja alóli felmentést célzó védekezését. Úgy találta, hogy a kérelmező szerződéses kötelezettségeinek teljesítésében megnyilvánult mulasztás az áldozat megtévesztését eredményezte, a szóban forgó pénzösszeg E. Kft bankszámlájára történt átutalását pedig jogtalan előnyszerzésnek minősítette. Az elítélő határozat megerősítésekor a Legfelsőbb Bíróság meggyőződött a csalás törvényi tényállása lényegi elemeinek meglétéről.

Ezek a körülmények vezették a Bíróságot arra a megállapításra, hogy a Legfelsőbb Bíróság maga is megvizsgálta a kérelmező bűnösségét a csalás bűntettében.

52. Elfogadva a Kormány e kérdésben kifejtett érvelését, a Bíróság ezért úgy találja, hogy a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásban a kérelmezőnek lehetősége volt előterjeszteni védekezését az átminősített váddal szemben. A eljárás egésze tisztességes voltának értékelésekor – az ügy Legfelsőbb Bíróság általi megvizsgálásának a természetére is tekintettel – a Bíróság meg van győződve arról, hogy a Megyei Bíróság előtti eljárás esetleges hibái orvoslásra kerültek a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásban.

A Bíróság ezért meg van győződve arról, hogy a kérelmező jogát arra, hogy a legrészletesebb módon tájékoztassák az ellene felhozott vád természetéről és indokairól, és hogy rendelkezék a védekezésének előkészítéséhez szükséges idővel és eszközökkel, nem sértették meg.

53. Ebből következik, hogy az Egyezmény 6. cikkét nem sértették meg.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *Elutasítja* a Kormány előzetes kifogását;
2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 6. cikkét nem sértették meg.

Készült angol nyelven, közzétételre került 2001. március 1-én, a Bírósági szabályzat 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Erik FRIBERGH
Jegyző

Giovanni BONELLO
Elnök